

PAŃSTWOWE MUZEUM ARCHEOLOGICZNE
W WARSZAWIE

BULETTIN
ARCHÉOLOGIQUE
POLONAIS

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE LXXIII

VARSOVIE 2022

WARSZAWA 2022

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE LXXIII

Tom ten Redakcja poświęca pamięci

Doc. dr hab. Teresy Węgrzynowicz
(26.09.1930–28.04.2022)

redaktorki
„Wiadomości Archeologicznych”
w latach 1975–2011

REDAKTOR NACZELNY
EDITOR IN CHIEF

DR WOJCIECH BRZEZIŃSKI

SEKRETARZ REDAKCJI
MANAGING EDITOR

DR HAB. JACEK ANDRZEJOWSKI

CZŁONKOWIE REDAKCJI
EDITORS

GRAŻYNA ORLIŃSKA, RADOSŁAW PROCHOWICZ, ANDRZEJ JACEK TOMASZEWSKI,
KATARZYNA WATEMBORSKA-RAKOWSKA, KAJA JAROSZEWSKA

RADA NAUKOWA
SCIENTIFIC ADVISORY BOARD

PROF. DR HAB. WOJCIECH NOWAKOWSKI (Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego), PROF. DR AUDRONĖ BLIUJENĖ (Klaipėdos universitetas), PROF. DR HAB. CLAUS VON CARNAP-BORNHEIM (Stiftung Schleswig-Holsteinische Landesmuseen, Zentrum für Baltische und Skandinavische Archäologie, Schleswig), PROF. DR HAB. ZBIGNIEW KOBYLŃSKI (Instytut Archeologii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego), PROF. DR HAB. JERZY MAIK (Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk), PROF. DR HAB. DIETER QUAST (Forschungsinstitut für Archäologie, Römisch-Germanisches Zentralmuseum, Mainz), PROF. DR HAB. PAWEŁ VALDE-NOWAK (Instytut Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego)

CZASOPISMO RECENZOWANE ♦ PEER-REVIEWED JOURNAL

TŁUMACZENIA
TRANSLATION

KINGA BRZEZIŃSKA
JACEK ANDRZEJOWSKI, ZBIGNIEW KOBYLŃSKI, MAGDALENA MĄCZYŃSKA,
GRAŻYNA PIĄTKOWSKA, JAN SCHUSTER, SYLWIA TWARDO

KOREKTA
PROOF-READING

AUTORZY, KATARZYNA WATEMBORSKA-RAKOWSKA
STEPHEN ROWELL, KINGA BRZEZIŃSKA

SKŁAD I ŁAMANIE
LAYOUT

JRJ

RYCINA NA OKŁADCE
COVER PICTURE

Żelazny nóż ze skuwką z grobu 146 z Oblina (rekonstrukcja). Rys.: TOMASZ RAKOWSKI
Iron knife with ferrule from Oblin, grave 146 (reconstruction). Drawing: TOMASZ RAKOWSKI

© Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie, 2022
© Autorzy, 2022

25^{lat} Mazowsze

Państwowe Muzeum Archeologiczne jest instytucją finansowaną ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego

ADRES REDAKCJI
EDITORIAL OFFICE

Państwowe Muzeum Archeologiczne, ul. Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa
tel.: +48 (22) 5044 841, +48 (22) 5044 813; fax: +48 (22) 831 51 95
e-mail: j.andrzejowski@wiadomosci-archeologiczne.pl

STRONA WWW
HOME PAGE

<http://www.wiadomosci-archeologiczne.pl>
<http://www.wiadomosci-archeologiczne.pl/en>

TOMY ARCHIWALNE
ARCHIVAL ISSUES

<http://www.wiadomosci-archeologiczne.pl/Archiwum>
<http://www.wiadomosci-archeologiczne.pl/Archive>

ISSN

0043-5082

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

SPIS TREŚCI
CONTENTS

WIADOMOŚCI ARCHEOLOGICZNE LXXIII (2022)

ROZPRAWY / PAPERS

- ELŻBIETA CIEPIELEWSKA Chata chacie nierówna...
Dwie schyłkowopaleolityczne krzemienice kompleksu z tylczakami (ABP)
ze stanowiska Nowy Młyn *Cypel* na Rydnie – materiały krzemienne
i organizacja przestrzenna obozowisk 3
Not Like the Other Hut...
Two Final Palaeolithic Flint Concentrations of the Arch Backed Piece Technocomplex (ABP)
From the Site of Nowy Młyn *Cypel* (Rydno) – Flint Materials and the Spatial Organisation of the Camps
- TOMASZ RAKOWSKI O nożach ze skuwkami w kulturze przeworskiej 73
Knives with Ferrules in the Przeworsk Culture

MISCELLANEA / MISCELLANEA

- RASA BANYTĖ-ROWELL Brides for the Afterlife?
Some Considerations on Female Burials from West Lithuania
in the Third Century CE 109
Narzeczone na wieczność?
Uwagi na temat pochówków kobiecych z Litwy Zachodniej z III wieku n.e.
- JACEK ANDRZEJOWSKI Kruchy luksus. Dwa niezwykle rzymskie naczynia szklane 131
JAN SCHUSTER z Czarnówki na Pomorzu Wschodnim
Fragile Luxury. Two Exceptional Roman Glass Vessels
from Czarnówko in East Pomerania

MATERIAŁY / MATERIALS

- BARTŁOMIEJ KACZYŃSKI Warszawa-Wilanów „Powsin” – cmentarzysko 157
z wczesnej epoki żelaza w świetle danych archiwalnych
Warsaw-Wilanów “Powsin” – an Early Iron Age Cemetery
in the Light of Archival Data
Aneks – ŁUKASZ MAURZYCY STANASZEK, Analiza antropologiczna materiału kostnego
z cmentarzyska ciałopalnego w Warszawie-Powsinie 186
Appendix – ŁUKASZ MAURZYCY STANASZEK, Anthropological Analysis of the Skeletal Material
from the Warszawa-Wilanów “Powsin” Cremation Cemetery
- PIOTR IWANICKI Cmentarzysko ciałopalne kultury bogaczewskiej 193
w Bargłowie Dwornym, pow. augustowski
A Cremation Cemetery of the Bogaczewo Culture
at Bargłów Dworny, Augustów County

ODKRYCIA / DISCOVERIES

JERZY LIBERA AGNIESZKA STACHYRA	Niecodzienne znalezisko (grobowe?) z Roztocza Zachodniego An Unusual (Grave?) Find from Western Roztocze	235
TOMASZ PUROWSKI	Nieznane cmentarzysko ludności kultury łużyckiej z Kępki Szlacheckiej, pow. wrocławski An Unknown Cemetery of the Lusatian Culture from Kępka Szlachecka, Wrocław County	241
BARTŁOMIEJ KACZYŃSKI AGATA GRZĘDZIŁSKA	Unique <i>Sanguisuga</i> -type Brooch from Former Prussia-Museum Unikatowa zapinka typu <i>sanguisuga</i> ze zbiorów dawnego Prussia-Museum	245
MAGDALENA PIOTROWSKA KATARZYNA CZARNECKA EMILIA SMÓŁKA-ANTKOWIAK	Zagadka z kluczem. Dziwny przedmiot z XIX-wiecznych amatorskich wykopalisk w Kwiatkowie, pow. turecki A Puzzle with a Key. A Strange Artefact from the Nineteenth-Century Amateur Excavations at Kwiatków, Turek County	253
GRZEGORZ KUŚ STANISŁAW RZEŹNIK	Dwie interesujące fibule z Ryczywołu, pow. kozienicki Two Interesting Fibulae from Ryczywół, Kozienice County	264
JAN SCHUSTER WULF WALTHER	A <i>Masłomęcz</i> -type Brooch from Northwest Thuringia Zapinka typu <i>Masłomęcz</i> z północno-zachodniej Turynii	274

KRONIKA / CHRONICLE

ZBIGNIEW KOBYLŃSKI	Otto Braasch (1936–2021) i rozwój archeologii lotniczej w Polsce Otto Braasch (1936–2021) and the Development of Aerial Archaeology in Poland	277
MAXIM LEVADA	Muzea ukraińskie po 24 lutego 2022 roku Ukrainian Museums after 24 February 2022	293

WYKAZ SKRÓTÓW / ABBREVIATIONS

307

TOMASZ PUROWSKI

NIEZNANE CMENTARZYSKO LUDNOŚCI KULTURY ŁUŻYCKIEJ Z KĘPKI SZLACHECKIEJ, POW. WŁOCŁAWSKI

AN UNKNOWN CEMETERY OF THE LUSATIAN CULTURE FROM KĘPKA SZLACHECKA, WŁOCŁAWEK COUNTY

Abstract: In the 1950s, cremation graves of the Lusatian Culture were discovered by chance at Kępka Szlachecka in Kuyavia. The cemetery has not been previously known in the literature. Only two small earthen vessels have survived in the hands of private owners till the present day. Their dating can be only broadly placed within the range extending from Bronze Age IV to Hallstatt D.

Słowa kluczowe: Kujawy, kultura łużycka, cmentarzysko, ceramika

Keywords: Kuyavia, Lusatian Culture, cemetery, pottery

W latach 50. XX wieku w Kępce Szlacheckiej, gm. Kowal, pow. włocławski, przypadkowo natrafiono na groby ciałopalne ludności kultury łużyckiej. Stanowisko archeologiczne położone jest na wzniesieniu otoczonym od południa i zachodu Jeziorem Kępskim (znanym też pod nazwą jezioro Gięcielewo), zaś od wschodu – rzeką Lubieńką (Ryc. 1). Odkrycia w pobliżu nieistniejącego już budynku dokonał pan Antoni Kacprzak –

ówczesny właściciel gospodarstwa, na którym znajduje się to cmentarzysko. Zarówno Antoni Kacprzak, jak i jego siostry – Lidia (w tamtych czasach studentka, a następnie wykładowczyni na Uniwersytecie Warszawskim) oraz Anna (nauczycielka) – próbowali bezskutecznie nakłonić władze powiatowe oraz muzealne do zajęcia się znaleziskiem. Zabytki – z nieznanymi przyczyn – nie zostały przyjęte przez pracowników ówczesnego Muzeum Kujawskiego we Włocławku. Obecnie część z nich znajduje się w rękach siostrzenicy Antoniego Kacprzaka, pani Marii Janssen. Te właśnie przedmioty zostaną poniżej pokrótce omówione.

Ze wspomnianych znalezisk do dziś przetrwały dwa nieduże naczynia gliniane oraz pojedyncze fragmenty przepalonych kości ludzkich¹: 1. Częściowo zachowana mała amfora, zdobiona u nasady wyodrębnioną, niemal cylindryczną szyjką poziomo rytą bruzdą. Para uszek umieszczona jest w połowie wysokości naczynia. Uszka łączą szyjkę z brzoścem. Dno jest płaskie i niewyodrębnione. Powierzchnie zewnętrzna i wewnętrzna są wygładzone i mają barwę brązowo-szarą. Wys. ok. 6,5 cm, średn. dna 4,0 cm, brzośca 7,0 cm, wylewu 6,0 cm

¹ Z informacji przekazanych przez M. Janssen wiemy, że zbiór uzupełniało co najmniej jedno kolejne naczynie – zaginiona obecnie popielnica.

Ryc. 1. Kępka Szlachecka, pow. włocławski. Lokalizacja cmentarzyska. Oprac.: T. Purowski
 Fig. 1. Kępka Szlachecka, Włocławek County. Location of the cemetery.
 Graphics: T. Purowski

Ryc. 2. Kępka Szlachecka, pow. wrocławski. Naczynia gliniane: a–c – amfora; d–f – czerpak/kubek. Fot.: M. Osiadacz

Fig. 2. Kępka Szlachecka, Włocławek County. Clay pots: a–c – amphora; d–f – ladle/mug. Photo: M. Osiadacz

(Ryc. 2:a–c). 2. Zachowany niemal w całości niewielki czerpak lub kubek² (brakuje większej części uszka oraz drobnych fragmentów wylewu). Uszko łączyło brzusec z krawędzią wylewu (pierwotnie wystawało ponad tę krawędź). Dno jest płaskie i niewyodrębnione. Powierzchnie zewnętrzna i wewnętrzna są wygładzone i mają barwę brązowo-szarą. Wys. 4,8–5,3 cm, średn. dna ok. 4,0 cm, wylewu 8,0 cm (Ryc. 2:d–f). 3. Kilka drobnych przepalonych kości ludzkich (Ryc. 2:f).

Nie ulega wątpliwości, że opisane ceramika i kości są pozostałościami po zniszczonym grobie ciała palnym (grobach?). Niestety, nic nie można powiedzieć o popielnicy, poza tym, że była znacznie większa od pozostałych naczyń, których wymiary wskazują, że pełniły funkcję przystawek.

Biorąc pod uwagę ogólny kształt amfory oraz czerpaka/kubka z Kępki Szlacheckiej, należy zauważyć, że reprezentują formy o długim czasie występowania, spotykane na różnych obszarach zajmowanych przez ludność kultury łużyckiej. Większość podobnych okazów ma jednak większe rozmiary i nie można ich zaliczyć do naczyń miniaturowych³. Występowanie tych ostatnich w kulturze łużyckiej niektórzy autorzy uznają za charakterystyczne dla schyłku epoki brązu oraz

dla wczesnej epoki żelaza, tj. V EB / Ha C i Ha D⁴. Prawdą jest, że w środkowej Polsce są one spotykane bardzo licznie na stanowiskach archeologicznych przypisywanych do grupy wschodniowielkopolskiej kultury łużyckiej, datowanych na okres halszacki⁵. Należy jednak zauważyć, że miniaturowe amfory oraz czerpaki/kubki znane są również z cmentarzysk starszych (z IV EB) ujawnionych na różnych obszarach zajmowanych przez ludność kultury łużyckiej⁶, w tym zlokalizowanych w pobliżu Kępki Szlacheckiej⁷. Wydaje się więc, że zawężanie chronologii obu omawianych naczyń wyłącznie na podstawie ich rozmiarów nie znajduje wystarczających podstaw i powinno się je umieścić w szerokim przedziale czasowym, od IV EB do Ha D.

Nekropola z Kępki Szlacheckiej nie była do tej pory znana w literaturze przedmiotu. Na mapie AZP (nr obszaru 51-48)⁸ na północ od Jeziora Kępskiego zlokalizowanych jest pięć stanowisk⁹ (Ryc. 3). Na omówiony tu grób ludności kultury łużyckiej natrafiono w obrębie stanowiska 6, na którym podczas badań powierzchniowych odkryto wyłącznie bryłkę polepy oraz 50 fragmentów ceramiki z XII–XIV wieku. Na stanowisku 4 zna-

² Niektórzy badacze zaliczają podobne okazy do czerpaków (np. R. MIKŁASZEWSKA-BALCER, J. MIŚKIEWICZ 1968, 12, ryc. 15; J. CHUDZIAKOWA 1974, 29, tabl. VIII:3.4), inni – do kubków (np. M. KACZMAREK 2002, 33–35, ryc. 8; J. DĄBROWSKI, M. MOGIELNICKA-URBAN 2014, 68, np. ryc. 81:10), a niektórzy – omawiają je łącznie (np. M. IGNACZAK 2002, 36; D. ŁACIAK, K. NOWAK 2016, 43).

³ Np. J. JANOWSKI 1958, tabl. LXX:8; M. PIETRZAK 1960, 30, tabl. VI:5; B. GEDIGA 1967, 106–108, ryc. 39:g, 46:i; R. MIKŁASZEWSKA-BALCER, J. MIŚKIEWICZ 1968, 101, 103; T. WĘGRZYNOWICZ 1973, 59, ryc. 19; S. JASNOŚ 1983, ryc. 118:23.32; M. ZEYLANDOWA 1983, ryc. 2:4; M. GEDL 1987, tabl. XI:2, LXXXII:13; 1999, tabl. XVI:12; XXVII:11; J. DĄBROWSKI 1997, 23, 31; J. DĄBROWSKI, M. MOGIELNICKA-URBAN 2014, ryc. 81:10, 102:3; D. ŁACIAK, K. NOWAK 2016, 44).

⁴ Ł. OLESZCZAK, W. TWARDOWSKI 2011, 92–93, 150–151, tab. 9. Tak datowane są m.in. miniaturowe amfory ujawnione w Siemkowicach, pow. pajczański (T. KLISZ, A. KURPIEWSKI 2011, 214–215, ryc. 2:3.6), formalnie zbliżone do okazów z Kępki Szlacheckiej.

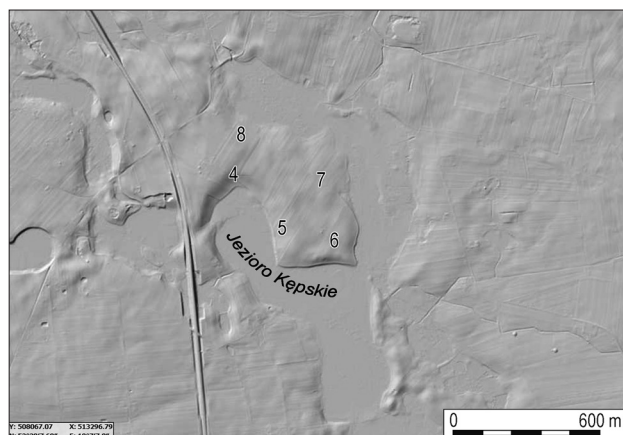
⁵ Np. I. JADZYKOWA 1990, 47.

⁶ Np. M. GEDL 1989, tabl. II:9, XI:6, L:10.17.

⁷ J. MIŚKIEWICZ 1961, 226, 232; J. AFFELSKI, M. IGNACZAK 2018, ryc. 3.3.19:1.5.

⁸ Badania powierzchniowe dr. Z. Lechowicza, przeprowadzone w 1985 roku. Uprzejmie dziękuję Pani Dorocie Csáky, Głównej Specjalistce Zespołu ds. Rejestru i Ewidencji Zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa w Warszawie, za udostępnienie kart ewidencji stanowisk archeologicznych oraz mapy AZP.

⁹ Kępka Szlachecka stan. 4 (na obszarze: 17), 5 (18), 6 (19), 7 (20) i 8 (31).

Ryc. 3. Kępka Szlachecka, pow. wrocławski. Lokalizacja stanowisk archeologicznych położonych na północ od Jeziora Kępskiego. Oprac.: T. Purowski (na podstawie karty AZP obszaru nr 51-48; podkład mapy wg mapy.zabytek.gov.pl/nid)

Fig. 3. Kępka Szlachecka, Wrocław County. Archaeological sites north of Lake Kępskie. Graphics: T. Purowski (after AZP sheet No. 51-48; base map after mapy.zabytek.gov.pl/nid)

leżono trzy fragmenty ceramiki z bliżej nieokreślonego okresu pradziejów (k. łużycka?), zaś na stanowisku 5 – m.in. ułamek naczynia glinianego łączony z kulturą trzciniecką. Z pozostałych stanowisk nie zebrano materiałów archeologicznych datowanych na epokę brązu lub wczesną epokę żelaza.

Krótką wizytacja na stanowisku 6 wykazała, że wzniesienie położone na północ od Jeziora Kępskiego uprawiane jest rolniczo; w listopadzie 2021 roku rosła na nim kukurydza oraz rzepak (Ryc. 4).

Reasumując, zachowane w zbiorach prywatnych zabytki są jedynym pewnym świadectwem funkcjonowania na terenie dzisiejszej Kępki Szlacheckiej cmentarzyska społeczności kultury łużyckiej. Mimo wymienionych wyżej ograniczeń omawiane znaleziska należy uznać za istotne i wyrazić nadzieję, że w przyszłości zostaną przeprowadzone na tej nekropoli badania archeologiczne.

Dr hab. Tomasz Purowski
Ośrodek Interdyscyplinarnych Badań Archeologicznych
Instytut Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk
Al. Solidarności 105
PL 00-140 Warszawa
puro74@tlen.pl
<https://orcid.org/0000-0003-1916-7698>

Received: 16.11.2021 / Revised: 13.01.2022 / Accepted: 08.02.2022

LITERATURA

AFFELSKI J., IGNACZAK M. 2018: *Cmentarzysko płaskie społeczności kultury łużyckiej*, [w:] P. Chachlikowski, A. Romańska (red.), *Przeszłość wpisana w kamień. Obrzędowe i siedliskowe formy użytkowania stanowisk 9 i 10*

Ryc. 4. Kępka Szlachecka, pow. wrocławski. Widok na stanowisko 6. Fot.: T. Purowski

Fig. 4. Kępka Szlachecka, Wrocław County. View to the site 6. Photo: T. Purowski

w Grabkowie na Kujawach, *Studia i Materiały do dziejów Kujaw* 14, Poznań, 102–173.

CHUDZIAKOWA J. 1974: *Kultura łużycka na terenie międzyrzecza Wisły, Drwęcy i Osy*, Towarzystwo Naukowe w Toruniu. *Prace Archeologiczne* 5, Warszawa-Poznań.

DĄBROWSKI J. 1997: *Epoka brązu w północno-wschodniej Polsce*, *Prace Białostockiego Towarzystwa Naukowego* 36, Białystok.

DĄBROWSKI J., MOGIELNICKA-URBAN M. 2014: *Zespół osadniczy kultury łużyckiej w Maciejowicach, pow. garwoliński, woj. mazowieckie*, *Archeologia Mazowska i Podlasia. Studia i Materiały* V, Warszawa.

GEDIGA B. 1967: *Plemiona kultury łużyckiej w epoce brązu na Śląsku środkowym*, Wrocław.

GEDL M. 1987: *Cmentarzysko ze schyłku epoki brązu w Kietrze. Tom II*, Wrocław.

GEDL M. 1989: *Groby z młodszego okresu epoki brązu na cmentarzysku w Kietrze*, Uniwersytet Jagielloński. *Varia CCLXXII*, Kraków.

GEDL M. 1999: *Cmentarzysko z epoki brązu w Zbrojewsku (badania 1973–1981)*, Kraków.

IGNACZAK M. 2002: *Ze studiów nad genezą kultury łużyckiej w strefie Kujaw*, *Materiały do Syntezy Pradziejów Kujaw* 10, Poznań.

JADCZYKOWA I. 1990: *Ciałopalne cmentarzysko ludności kultury łużyckiej, okresu halsztackiego D z Zalewu II, województwo sieradzkie*, *PMMAE* 35 (1988), 15–87.

JANOWSKI J. 1958: *Łużyckie cmentarzysko kurhanowe z późnej epoki brązu w miejscowości Zdzienice, pow. Turek*, *MS III*, 277–350.

JASNOSZ S. 1983: *Materiały i studia do dziejów osadnictwa starożytnego i wczesnośredniowiecznego Ziemi Obornicko-Rogozińskiej (część 2)*, *FAP XXXII* (1981), 105–155.

KACZMAREK M. 2002: *Zachodniowielkopolskie społeczności kultury łużyckiej w epoce brązu*, Poznań.

KLISZ T., KURPIEWSKI A. 2011: *Nieznane cmentarzysko ludności kultury łużyckiej w Siemkowicach, woj. łódzkie*, 243

Archeologia epok brązu i żelaza. Studia i materiały 2, Toruń, 213–225.

- ŁACIAK D., NOWAK K. 2016: *Analiza zabytków ceramicznych z cmentarzyska w Legnicy przy ul. Spokojnej*, [w:] K. Nowak, T. Stolarczyk (red.), *Metalurdcy znad Kaczawy. Cmentarzysko ciałopalne z epoki brązu odkryte w Legnicy przy ul. Spokojnej*, Legnica, 35–54.
- MIKŁASZEWSKA-BALCER R., MIŚKIEWICZ J. 1968: *Cmentarzysko kultury łużyckiej z miejscowości Podule, pow. Łask, stanowisko 1*, WA XXXIII/1, 3–113.
- MIŚKIEWICZ J. 1961: *Cmentarzysko kultury łużyckiej w Mariankach pow. Włocławek*, MS VII, 223–243.
- OLESZCZAK Ł., TWARDOWSKI W. 2011: *Tresta Rządowa, stanowisko 1. Cmentarzysko kultury łużyckiej z Polski Środkowej, Ocalone dziedzictwo archeologiczne 1*, Kraków–Pętkowice.
- PIETRZAK M. 1960: *Cmentarzysko kurhanowe kultury łużyckiej w Siemirowicach, pow. Łęborg, MZP V (1959)*, 25–42.
- WĘGRZYNOWICZ T. 1973: *Kultura łużycka na Mazowszu wschodnim i Podlasiu*, MSiW II, 32–48.
- ZEYLANDOWA M. 1983: *Materiały z cmentarzyska ludności kultury łużyckiej w Dalewie, gm. Śrem, woj. Poznań*, FAP XXXII (1981), 9–12.

AN UNKNOWN CEMETERY OF THE LUSATIAN CULTURE FROM KĘPKA SZLACHECKA, WŁOCŁAWEK COUNTY

SUMMARY

In the 1950s, cremation graves of the Lusatian Culture were discovered by chance at Kępka Szlachecka. The archaeological site is located on a hill surrounded to the south and west by Kępskie Lake and to the east by the River Lubieńka (Fig. 1, 3, 4).

Two small earthen vessels and few fragments of cremated human bones have survived to this day in the hands of private owners. It is known that at least one more, larger, vessel – a cinerary urn, now lost – complemented the assemblage. The preserved pottery consists of: 1. A small amphora, decorated at the base of the neck with a horizontal groove (Fig. 2:a–c); 2. A small cup or mug (Fig. 2:d–f). The dimensions of the artefacts suggest that they served as accessory vessels. The dating of the pottery falls within a broad chronological range extending from Bronze Age IV to Hallstatt D.

The cemetery at Kępka Szlachecka has not been previously mentioned in the literature. A map of the Archaeological Polish Record shows five archaeological sites located to the north of Kępskie Lake (Fig. 3), but only one of them (no. 4) yielded three pottery sherds that may date to the time of the development of the Lusatian Culture.

Translation: Kinga Brzezińska

WYKAZ SKRÓTÓW TYTUŁÓW CZASOPISM I WYDAWNICTW WIELOTOMOWYCH

ABBREVIATIONS OF PERIODICALS' AND SERIAL PUBLICATIONS' TITLES

AAC	– „Acta Archaeologica Carpathica”, Kraków
AAHung.	– „Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae”, Budapest
AFB	– „Arbeits- und Forschungsberichte zur sächsischen Bodendenkmalpflege”, Berlin (Stuttgart)
Amtl. Ber.	– „Amtlicher Bericht über die Verwaltung der naturgeschichtlichen, vorgeschichtlichen und volkskundlichen Sammlungen des Westpreußischen Provinzial-Museums für das Jahr...”, (później: „Amtlicher Bericht über die Verwaltung der naturhistorischen, archaeologischen und ethnologischen Sammlungen des Westpreußischen Provinzial-Museums für das Jahr...” oraz „Amtlicher Bericht über die Verwaltung der naturgeschichtlichen, vorgeschichtlichen und volkskundlichen Sammlungen des Westpreußischen Provinzial-Museums für das Jahr...”), Danzig
APolski	– „Archeologia Polski”, Warszawa
APS	– „Archeologia Polski Środkowowschodniej”, Lublin (wcześniej: Lublin-Chełm-Zamość)
AR	– „Archeologické rozhledy”, Praha
B.A.R. Int. Series	– British Archaeological Reports, International Series, Oxford
BerRGK	– „Bericht der Römisch-Germanischen Kommission”, Frankfurt a.M.-Berlin
BJahr.	– „Bonner Jahrbücher”, Köln/Bonn
BMJ	– „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg-Vorpommern”, Lübstorf (wcześniej: „Bodendenkmalpflege in Mecklenburg. Jahrbuch ...”, Schwerin/Rostock/Berlin)
CRFB	– Corpus der römischen Funde im europäischen Barbaricum
FAP	– „Fontes Archaeologici Posnanienses” (wcześniej: „Fontes Praehistorici”), Poznań
Inf.Arch.	– „Informator Archeologiczny. Badania rok ...”, Warszawa
InvArch.	– „Inventaria Archaeologica, Pologne”, Warszawa-Łódź
JmV	– „Jahresschrift für mitteldeutsche Vorgeschichte”, Halle/Saale
JRGZM	– „Jahrbuch des Römisch-Germanischen Zentralmuseums Mainz”, Mainz
KHKM	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”, Warszawa
KSIA	– Kratkie soobšeniâ Instituta arheologii Akademii nauk SSSR (Краткие сообщения Института археологии Академии наук СССР), Moskva
MIA	– Materialy i issledovaniâ po arheologii SSSR (Материалы и исследования по археологии СССР), Moskva
MatArch.	– „Materiały Archeologiczne”, Kraków
MS	– „Materiały Starożytne”, Warszawa
MSiW	– „Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne”, Warszawa
MSROA	– „Materiały i Sprawozdania Rzeszowskiego Ośrodka Archeologicznego”, Rzeszów-Krosno-Sandomierz-Tarnów (-Przemyśl/Tarnobrzeg)
MZP	– „Materiały Zachodniopomorskie”, Szczecin
PA	– „Památky archeologické” (wcześniej: „Památky archeologické a místopisné”), Praha
PArch.	– „Przegląd Archeologiczny”, Poznań
PMMAE	– „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Seria Archeologiczna”, Łódź
PomAnt	– „Pomorania Antiqua”, Gdańsk
Prahistoria ziem polskich	– <i>Prahistoria ziem polskich</i> , tom I: <i>Paleolit i mezolit</i> (red. W. Chmielewski, W. Hensel), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1975; tom II: <i>Neolit</i> (red. W. Hensel, T. Wiślański), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom III: <i>Wczesna epoka brązu</i> (red. A. Gardawski, J. Kowalczyk), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1978; tom IV: <i>Od środkowej epoki brązu do środkowego okresu lateńskiego</i> (red. J. Dąbrowski, Z. Rajewski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1979; tom V: <i>Późny okres lateński i okres rzymski</i> (red. J. Wielowiejski), Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk 1981
Prussia	– „Sitzungsberichte der Altertumsgesellschaft Prussia” (później: „Prussia. Zeitschrift für Heimatkunde”), Königsberg
PZ	– „Praehistorische Zeitschrift”, Berlin-New York
RArch.	– „Recherches Archéologiques”, Kraków
RB	– „Rocznik Białostocki”, Białystok

RGa	– Reallexikon der Germanischen Altertumskunde: 1. wyd.: J. Hoops (wyd.), tomy 1–4 (K.J. Trübner, Straßburg 1911–1919), 2. wyd.: H. Jankuhn, H. Beck i in. (wyd.), tomy 1–35 (de Gruyter, Berlin-New York 1973–2007)
RO	– „Rocznik Olsztyński”, Olsztyn
RosArh.	– „Rossijskaâ arheologią” (Российская археология), Moskva
SJahr.	– „Saalburg Jahrbuch”, Berlin-New York
SLA	– „Slovenská archeológia”, Bratislava
SovArh.	– „Sovetskaâ arheologią” (Советская археология), Moskva
SprArch.	– „Sprawozdania Archeologiczne”, Kraków
SprPMA	– „Sprawozdania P.M.A.”, Warszawa
WA	– „Wiadomości Archeologiczne”, Warszawa
ZfE	– „Zeitschrift für Ethnologie”, Berlin
ZNUJ	– „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego”, Kraków
ZOW	– „Z otchłani wieków”, Warszawa

Sprzedaż / Retail:
Długa 52 (Arsenał), 00-241 Warszawa

Sprzedaż wysyłkowa / Mail order:
tel./phone: +48 22 5044 899
e-mail: wydawnictwapma@pma.pl

Państwowe Muzeum Archeologiczne. Warszawa 2022. Wydanie I. Nakład 350 egz.

Druk i oprawa: BtS-ART Drukarnia Krystyna Białaszewska, ul. Kielecka 39/5, 02-530 Warszawa